

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MADANIYAT VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI HUZURIDAGI
BOTIR ZOKIROV NOMIDAGI MILLIY ESTRADA SAN’ATI INSTITUTI**

Ro‘yxatga olindi: № BD 60211000-1.15

ESTRADA ASARLARINI TINGLASH VA TAHLIL QILISH

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 - San’at va gumanitar fanlar

Ta’lim sohasi: 210 000 - San’at

Ta’lim yo‘nalishi: 60211000– San’atshunoslik
(musiqashunoslik)

Toshkent –2024

Fan/modul kodi		O'quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar
EATTQ1510		2024-2025	3-8	10
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 2
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Estrada asarlarini tinglash va tahlil qilish	150	150	300
2	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Eshitish orqali musiqiy asarlarni tahlil qilish estrada sohasida tahsil olayotgan talabalar uchun o'ta muhim. Negaki, bu janrdagi aksariyat ijro ifodalari faqat eshitish orqali o'zlashtiriladi. Jaz, rok, pop-musiqalarini tinglash va ijro jarayonida farqlash musiqiy asarning tuzilishi, kelib chiqishi, janri va shaklini aniqlash ko'nikmalarini shakllantiradi va o'z ijrosida ifoda etishga yordam beradi. Estrada asarlarini tinglash va tahlil qilish fanining maqsadi - bir tomondan Jaz, rok, pop-musiqalarini nazariy jihatidan, ikkinchi tomondan – amaliy jihatidan o'rganiladi.</p> <p>Eshitish orqali musiqiy asarlarni tahlil qilishni o'rganish bilan talabaning estrada janri turlarining keng va boyligini farqlay bilish, bevosita ijod jarayonida yuksak badiiy qiymatga ega bo'lgan asarlardan andoza olish, turli tashqi belgilar orqali jiddiy, ichki chuqur asosga ega bo'lgan asarlarga murojaat etishni tarbiyalaydi.</p> <p>Fanni o'zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - talabalar turli yo'nalishlarda bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlaridan iboratdir. Shakl asosini xosil qiluvchi mavzuiylik, rivojlanish tamoyillari; turli tarixiy davrlar va uslublarga hos bo'lgan oddiy va murakkab shakllar hamda cholg'u va vokal turkumlarni o'rganiladi.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy qism</p> <p style="text-align: center;">Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi</p> <p style="text-align: center;">Kirish</p> <p>Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.</p> <p>Fanni o'zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - talabalar turli yo'nalishlarda</p>			

bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etadilar. "Estrada asarlarini tinglash va tahlil qilish" fani amaliy shaklida o'tkaziladi. Mavzular mazmunida jaz, rok va pop musiqalarining janrlari, uslub va yo'nalishlari tasnifi, nazariy va ijrochilik masalalari kabi mavzular haqida talabalar aniq tasavvurga ega bo'ladilar.

Estrada asarlarini tinglash va tahlil qilish faniga kirish. Asosiy tushunchalari.

1-mavzu: Jazga asos bo'lgan Amerika qora tanlilarining folklor kuy va qo'shiqlari.

Amerika qora tanlilarining mehnat qo'shiqlari. Hollerlar va shautlar. Hollerlar va shautlarning lad tizimi. Ularning ijro uslublari.

Amerika qora tanlilarining diniy musiqiy janrlari. Gospel va sperichuellar. Ularning ijro hususiyatlari. Gospelning ijro uslublari, shakli. Taniqli gospel va spirichuel ijrochilarining asarlari tahlili.

Amerika qora tanlilarining noliq qo'shiqlari. Bluzlar. Bluzning lad tizimi. Major va minor bluz lادلari. Bluzning akkord tizimi. Bluz setkasi yoki kvadrati tushunchasi.

Amerika oq tanlilarining qishloq raqsboپ musiqiy janri. Kantri. Kantrinig lad tizimi. Uning ijro hususiyatlari, cholqulqr tarkibi, shakli. Kantri musiqadagi yetakchi cholg'ular.

Kreollar musiqa madaniyati. Shahar raqsboپ musiqiy janri. Regtaymlar. Regtaymning ritmik tuzilishi. Fortepiano uchun yaratilgan regtaymlar. Orkestr uchun yaratilgan regtaymlar. Regtaymlarning shakli.

Menestel-shou teatrlari musiqiy asarlari. Menestel-shou teatrlari orkestrlari tarkibi. Menestel-shou orkestrlarining guruhlariga bo'linishi, undagi cholg'ular guruhlari.

2-mavzu: Klassik jazning ilk uslublari.

Birinci jaz orkestrlari tarkibidagi cholg'lar. Ritm guruhi cholg'ulari. Brass guruhi cholg'ulari. Ritm guruhi ijrosi tahlili. Brass guruhi ijrosi tahlili.

Yangi-Orlean jazi. Yangi-Orlean jazi bendlarinig tarkibi. Yetakchi cholg'ular. Yangi-Orlean jazi hususiyatlarini aniqlash. Yangi-Orlean jazi vakillari ijrosini tahlil qilish.

Chikago jazi. Chikago jazi bendlarinig tarkibi. Yetakchi cholg'ular. Chikago jazi hususiyatlarini aniqlash. Chikago jazi vakillari ijrosini tahlil qilish.

3-mavzu: Ommalashgan jaz uslublari.

Sving jaz. Sving jaz orkestrlarinig tarkibi. Yetakchi cholg'ular. Sving jaz hususiyatlarini aniqlash. Sving ritmik sur'atni ajratish. Doimiy pulslanishni aniqlash. Asarlarda "o'zib boruvchan" sinkopa, "sayyoh" urg'ular, "qaynoq" artikulyatsiyani topish. Sving jazi vakillari ijrosini tahlil qilish.

4-mavzu: Intellektual jaz uslublari.

Bi-bop jaz. Bi-bop uslubinig ritmik formulasini aniqlash. Bi-bop hususiyatlarini aniqlash. Bi-bop improvizatsiyada ohang va garmoniya asosini ajratish. Garmoniya tizimini belgilash. Bi-bop jazi vakillari ijrosini tahlil qilish,

5-mavzu: Kul jaz uslubi.

Kul jazning ohang va lad tizimini topish. Bi-bop va kul jazi o'rtasidagi farqni ifodalash. Polifonik ko'rsatkichlarni belgilash. Ritm, ohang va garmoiya uygunligini baholash.

6-mavzu: Modal jaz uslubi.

Modal jazning lad tizimi. Sintez ladlar. Modal jazda improvizatsiya tamoyillari. Polifonik, poliritmik va polimetrik ko'rsatkichlari mavjud bo'lgan asarlarni tahlil qilish.

7-mavzu: Fri jaz uslubi.

Jazdagi yangi tamoyillar. O'lchov erkinligi, atonal yondashuv. Fri jazda ritmik ko'rsatkichlarni aniqlash. Uslubiy qorishuvlar, qat'iy qonuniyatlardan chetlanish. Fri jaz uslubidagi asarlarni guruhlariga bo'lib tahlil qilish.

8-mavzu: Etno jaz uslubi.

Etno jazning lad tizimi. Sharqona va Yevropacha lادلarnig qorishuvi, yangicha tizimning yaralishi. Etno jazda improvizatsiya tamoyillari. Milliy melizmatikalar, ijo texnikalari, milliy cholg'ular ifodalari. Etno jaz ko'rsatkichlari mavjud bo'lgan asarlarni tahlil qilish.

9-mavzu: Ritm-n-bluz uslubi.

Bluz janri asosidagi kuylarni yangicha ritmik sur'atga moslanishi. Irqiy musiqa belgilari. Qishloq musiqa madaniyatini shahar musiqasidan farqi. Ritm-n-bluz uslubida ijro etiladigan cholg'ular tarkibi. Ritm guruhi, damli cholg'ular guruhi, bek-vokal guruhi. Yangi tembrdagi elektron cholg'ularning musiqiy asarlarga kiritilishi.

10-mavzu: Rok-n-roll uslubi.

Ritm-n-bluz va Rok-n-roll uslublarining o'hashash va farqli jihatlari. Cholg'ular tarkibi, ritmik sur'at, akkordlar tizimini tahlil qilish. Rok-n-roll va Ritm-n-bluzning shakli, vokal ijro xususiyatlari.

11-mavzu: Rok musiqasi.

Rokning ritmik tuzilishi. Rok musiqasining tembr ko'rsatkichlari. Drayv, distorsion, riff ko'rsatkichlarini aniqlash. Eksrim vokal turlari. Fray, hash, grov, skrim texnikalarini aniqlash.

12-mavzu: Art rok.

Art rok uslubida ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'siri. Ohang tizimida sintez ladlar. Cholg'ular tembrida simfonik orkestr bo'yoqlari. Klassik musiqa shakllari. Rivojlash vositalari.

13-mavzu: Progressiv rok.

Progressiv rokda faktura. Klassik musiqa tamoyillari. Progressiv rokda fakturaviy rivoj. Folklor musiqa ko'rsatkichlari. Progressiv rokda musiqiy ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.

14-mavzu: Xard rok.

Xard rokning tezkor va shiddatli turlari. Xard rokda ijro texnikalari. Skrim ijro texnikasi.

15-mavzu: Disko musiqasi.

Diskoning ritmik va metroritmik ko'rsatkichlari. Disko uslubida shakl. Diskoning ohang tuzilishi. Kuy va so'z. Raqsoblik elementlari. Primitiv musiqiy jumlar. Elektron tembrlar.

16-mavzu: Soul musiqasi.

Soul musiqasining ifoda vositalari. Muammoli mavzular. Soulda vokal. Soulda instrumental va vokal improvizatsiya. Tovush devori tushunchasi. Melizmatika. Soulda shakl. Intro, kuplet (band), bridj, naqorat, teg, breyk, ouyro.

17-mavzu: Reggi musiqa.

Reggining ritmik va metroritmik ko'rsatkichlari. Reggida rok elementlari. Reggi uslubida shakl. Reggida vokal ijro manerasi. Bablig, rimshot, uan-drop.

18-mavzu: Krossover uslubi

Krossoverda turli janrlarning uyg'unlashuvi. Krossover musiqasining tembr ko'rsatkichlari. Jaz, rok, pop, klassik musiqalarning birlashuvi. Krossoverda vokal. Vokal ovoz pozitsiyalari.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Jazga asos bo'lgan Amerika qora tanlilarining folklor kuy va qo'shiqlari.
2. Klassik jazning ilk uslublari.
3. Ommalashgan jaz uslublari.
4. Intellektual jaz uslublari.
5. Kul jaz uslubi.
6. Modal jaz uslubi.
7. Fri jaz uslubi.
8. Etno jaz uslubi.
9. Ritm-n-bluz uslubi.
10. Rok-n-roll uslubi.
11. Rok musiqasi.
12. Art rok.
13. Progressiv rok.

	<p>14. Xard rok. 15. Disko musiqasi. 16. Soul musiqasi. 17. Reggi musiqi. 18. Krossover uslubi</p>
3	<p>V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tahlil turlari va uslublari; musiqiy janr va uslub; musiqiy ifoda vositalari; turli uslubdagi musiqiy shakllarni tahlili <i>haqida tasavvurga ega bo'lish kerak</i>; • Musiqiy janr va shakllarning kristallashuvini va evolutsion rivojini o'rganish; mavzu va mavzuiylik, ularga strukturali va funksional yondashishni, mavzuning asosiy tavsifnomalari va rivojlanish tamoyillarini; oddiy va murakkab shakllarni va ularning tarixiy (jaz, rok, soul, disko, reggi, krossover) rivojlanish bosqichlarini; turkumli cholg'u va vokal musiqa shakllarni; erkin va aralash shakllarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • Turli davrdagi shakllarni chuqur tahlil qilish va ularning uslubiy xususiyatlarni aniqlash; notanish musiqiy asarlarni tinglab, uni uslub, janr, shakllarni aniqlash; elektron audio vositalaridan foydalanish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.</p> <p>Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.</p> <p>Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.</p> <p>Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.</p> <p>Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va</p>

	qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).
6	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Холопова В.Н. Формы музыкальных произведений (учебное пособие). СПб, 2001. 2. Мазель Л.А., Цуккерман В.А. Анализ музыкальных произведений (учебник). М., 1967. 3. N.Amanova. Jaz va estrada musiqasi tarixi. OTM uchun o'quv qo'llanma. "Fan ziyosi" nashriyoti, Toshkent: 2021. 203 b. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-26.05. 2020. 2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida. PQ-4038 28 noyabr 2018. 3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. 4. Коллер Дж. Становление джаза. – М.: Музыка, 1984. – 390 бет. 5. Сиров В.Н. Стилистические метаморфозы рока или путь к «третьей» музыке. – Нижний Новгород: изд-во Нижегородского университета, 1997. – 209 бет. 6. Цукер А.М. И рок, и симфония. – М.: Композитор, 1993. – 304 бет. 7. Сержант У. Джаз. – М.: Композитор, 1987. – 243 бет. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiq 2. www.musika.uz 3. http://portasound.ru/music-search/musiq-olami 4. http://www.youtube.com 5. http://www.ziyonet.uz 6. http://nlib.org.ua/parts/books.htm 7. http://www.classic-music.ru 8. http://mus-info.ru
7	<p>O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti</p> <p>Kengashida muhokama etilgan va tasdiqlangan</p> <p>2024- yil "30" <i>avgust</i> <i>dagi</i> 1-sonli bayonnoma</p>
8	<p>Fan/modul' uchun mas'ullar:</p> <p>Amanova N.A. – O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati</p>

*ESTRADA ASARLARINI TINGLASH VA TAHLIL QILISH
FANINING O'QUV DASTURI*

	instituti "Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar" kafedrası v.b. professori, san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
9	Taqrizchilar: Davidova T.Yu. – O'zDK, "Musiqi nazariyasi" kafedrası dotsenti, s.f.n. Xamdanova N.T – O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti "Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi